

การส่งเสริมศักยภาพของพระสงฆ์ในอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี*

ADMINISTRATIVE MONKS' POTENTIALS PROMOTION IN PHRABUDHDHABATH DISTRICT; SARABURI PROVINCE

พระอธิการลำไผ่ นรินโท

Phraathikarn Lamphai Narindho

วัดพุกхамหวาน จังหวัดสระบุรี

Wat Phukhamwan, Saraburi Province

E-mail: rumpai3389@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็น เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ ศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะที่มีต่อการส่งเสริมศักยภาพของพระสงฆ์ในอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมศักยภาพของพระสงฆ์ ภาวธรรมอยู่ระดับมาก ปัจจัยส่วนบุคคลต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ปัญหาและอุปสรรค คือ บุคลากรขาดความชำนาญ ขาดงบประมาณสนับสนุน ควรจัดการวางแผนในการจัดการอบรม ดังนั้นคณะสงฆ์ควรจัดหาบุคลากรที่มีความชำนาญ จัดหางบประมาณสนับสนุน และควรมีการวางแผนการจัดการอบรมให้กับบุคลากรในองค์กร

คำสำคัญ: การส่งเสริม; ศักยภาพ; พระสงฆ์

Abstract

This article was to study the level of monk's opinions, to compare the monk's opinion and the problems, obstacles and recommendations for the study the administrative monks' potentials promotion of Phrabuddhabath District; Saraburi Province using Mixed Methods. Findings were the level of monk's opinion on the study the administrative monks' potentials promotion plan by overall were at maximum level. Based on different is not found to be different rejecting the research hypothesis. The problem and obstacle is Chad budget support. Personnel lack expertise and should arrange training plans. Therefore, the clergy should provide budget to support Recruit skilled personnel and should have a training plan for organization personnel

Keywords: promotion; Potential; Buddhist administrative monks

*Received May 20, 2019; Revised July 18, 2019; Accepted September 15, 2019

บทนำ

ในยุคพุทธกาลแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนกลางหรือเขตชั้นใน เรียกว่า “มัชฌิมประเทศ” และส่วนรอบนอกหรือหัวเมืองชายแดน เรียกว่า “ปัจฉิมประเทศ” มัชฌิมประเทศเป็นเขตที่มีประชาชนอาศัยอยู่มาก มีความเจริญเป็นศูนย์กลางธุรกิจการค้าและการศึกษา

ฤทธิชัย แกมมณาค (2539) กล่าวถึงสภาพการเมืองการปกครองในสมัยพุทธกาลไว้ว่า สภาพการเมืองการปกครองในยุคพระเวทนั้น องค์การทางการเมืองของอินเดียยังมีลักษณะเป็นรัฐ ยังเป็นการปกครองแบบเผ่า ไม่มีอาณาเขตหรือดินแดนที่แน่นอน แต่หลังจากที่พวกอารยันได้ชัยชนะเหนือพวกดราวิเดียน ทำให้ความเป็นอยู่แบบเลี้ยงสัตว์เร่ร่อนได้สิ้นสุดลง ลักษณะสังคมแบบเผ่าระบบเครือญาติเป็นหน่วยของสังคม การปกครองแบบพ่อปกครองลูก เช่น กุละหรือครอบครัว มีบิดาเป็นหัวหน้าครอบครัว ซึ่งเรียกว่า “กุลปะ” มีหน้าที่ดูแลสมาชิกให้อยู่ในระเบียบวินัยที่ดี ความหรือหมู่บ้าน มีคามินะหรือคามณีเป็นหัวหน้า ทำหน้าที่ทั้งฝ่ายทหารและพลเรือน หลายๆ หมู่บ้านรวมกันเรียกว่า วิศวยะหรือวิศ มีวิศยบดีเป็นหัวหน้า หลายๆ วิศวยะรวมกันเป็นชน มีราชันหรือกษัตริย์เป็นหัวหน้า

พระครูโสภณปริยัติสุธี (ศรีบรรดร ภิธมโม) (2557) เรื่องรูปแบบการปกครองในสมัยพุทธกาลนั้นมีรูปแบบการปกครองที่สำคัญอยู่จำนวน 3 รูปแบบคือ แบบสมบูรณาญาสิทธิราช (ราชาธิปไตย) แบบสามัคคีธรรม (สหพันธรัฐ) และแบบจักรวรรดินิยม (อหัมรัฐ) ซึ่งมีนัยดังนี้ คือ

1) แบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (Monarchical State) คือรัฐที่ให้อำนาจสิทธิ์ขาดในการปกครองบ้านเมืองขึ้นอยู่กับกษัตริย์โดยตรง แต่อาจทรงมอบหมายอำนาจให้กับพระบรมวงศานุวงศ์หรือบุโรหิต ข้าราชการไปปฏิบัติแทนได้ ประมุขของรัฐ เรียกว่า ราชา

ปรีชา ช่างขวัญยืน (2554) กล่าวว่า กษัตริย์หรือพระราชผู้ครองเมืองมีอำนาจมาก มีการเก็บภาษี มีกองทหารใหญ่โต เปลี่ยนจากหัวหน้าเผ่ามาเป็นกษัตริย์แบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เปลี่ยนจากระบบการเลือกผู้ปกครองมาเป็นระบบสืบสันตติวงศ์

2) แบบสามัคคีธรรม (Republic State) หรือประชาธิปไตย คือรัฐที่มีอำนาจสิทธิ์ขาดในการปกครองมิได้อยู่ที่ประมุขของรัฐแต่เพียงผู้เดียว จะมีสภาหรือสังฆะ เป็นผู้กำหนดนโยบายและมีอำนาจตัดสินใจเกี่ยวกับกิจการบ้านเมือง สภาจะทำหน้าที่เลือกสมาชิกมาเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารเรียกว่า ราชา ซึ่งน่าจะมีความหมายในทำนองหัวหน้าที่ประชุมมากกว่าเป็นกษัตริย์ ตำแหน่งนี้มีได้เป็นตำแหน่งที่ได้โดยการสืบทอดโลหิต สมาชิกของที่ประชุมคนอื่นๆ ส่วนใหญ่จะอยู่ในวรรณะกษัตริย์

3) แบบจักรวรรดินิยม (Imperialism) คือรัฐที่มีแสนยานุภาพมาก มีอำนาจเหนือรัฐอื่น ๆ ผู้ปกครองจะใช้คำว่า มหาราช หรือพระเจ้าจักรพรรดิ ลักษณะทางการเมืองการปกครองขาดเอกภาพมีการแบ่งรัฐใหญ่ รัฐเล็กกระจายกันออกไป รัฐเหล่านี้ปกครองโดยราชา ซึ่งได้อำนาจมาโดยการสืบทอดลูกบ้าง โดยการอาศัยการคัดเลือกจากนักรบบ้าง

จากที่กล่าวมาข้างต้นเห็นได้ว่าการปกครองต่าง ๆ จะมีผู้นำเป็นหัวใจสำคัญในการดำเนินการบริหารกิจการต่างๆ เพื่อปกครองคนหมู่มากให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบ เป็นผู้นำในการขับเคลื่อนทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง ให้ก้าวไปข้างหน้าซึ่งเรียกว่าการปกครอง ส่วนการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง

โดยโครงสร้าง และหน้าที่ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ สถาบันสงฆ์ไทย หรือสถาบันพระพุทธศาสนา เป็นหนึ่งในสามของสถาบันหลักของชนชาติไทยที่ดำเนินกิจกรรมหลายอย่างทางสังคม เพื่ออำนวยประโยชน์สุขของสมาชิก และความเจริญก้าวหน้าของสังคม จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องจัดให้มีการพัฒนาบุคลากรในองค์กรให้มีคุณภาพมากขึ้น เพราะเป็นการส่งเสริมศักยภาพทั้งองค์กรและบุคลากร

คณะสงฆ์ในอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ควรปรับปรุงบุคลากรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม แต่ต้องไม่ทำให้วิถีชีวิตตามหลักพรหมจรรย์ในพระพุทธศาสนาต้องสูญเสียไป พระสงฆ์ในสายตาของประชาชนทั่วไป อยู่ในอาการที่อาจกล่าวได้ว่า เสื่อมถอย ถึงกับใช้คำว่า “วิกฤต ศรัทธา กาลผากสังคม หรืออื่นๆ ” เหล่านี้เป็นสิ่งที่บอกเหตุว่าเป็นปัญหาในการบริหารปกครองคณะสงฆ์ ที่พระสังฆาธิการทุก ๆ ระดับประสบอยู่เสมอ เช่น พระภิกษุสามเณรในปกครองทำผิดพระธรรมวินัยมากยิ่งขึ้น ทั้งกรณีความสัมพันธ์ระหว่างพระกับสตรี การวางตนที่ไม่เหมาะสมของพระขาดสันโดษ ขาดการสำรวม ทำให้ภาพพจน์ของพระพุทธศาสนาหมองไปด้วย วัดหลายแห่งเน้นพัฒนาด้านอาคารสถานที่ มากกว่าการพัฒนาเพื่อมุ่งประโยชน์ต่อการศึกษาอบรมพระภิกษุ สามเณร หรือการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชนในแต่ละชุมชน ไม่สามารถเป็นที่พึ่งทางการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมของพระศาสนาได้

จากที่มาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวมา ผู้วิจัยในฐานะพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี เห็นว่า พระสังฆาธิการควรได้ทราบถึงบทบาทหน้าที่ของตนในการบริหารและยกระดับพัฒนาพระสังฆาธิการให้มีความรู้ให้มากขึ้น เข้าใจปัญหาและอุปสรรคในการบริหาร เพื่อนำให้วัดเป็นศูนย์รวมแห่งศรัทธา

จึงมีความสนใจเป็นอย่างยิ่งที่จะศึกษาบทบาทการบริหารงานวัดในเรื่องการยกระดับศักยภาพการศึกษาของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนและพัฒนาและยกระดับศักยภาพพระสังฆาธิการในเขตปกครองอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ให้เจริญรุ่งเรืองมั่นคงสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อการส่งเสริมศักยภาพของพระสังฆาธิการในอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการส่งเสริมศักยภาพของพระสังฆาธิการในอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี
3. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะการส่งเสริมศักยภาพของพระสังฆาธิการ ในอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ พระสงฆ์ในอำเภอพระพุทธบาทจังหวัดสระบุรี ใช้วิธีสุ่มตัวอย่าง จากสูตรของ Taro Yamane ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 212 รูป จากพระสงฆ์ทั้งหมด 451 รูป วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีวิเคราะห์ทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป เมื่อพบความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quantitative Research) ประกอบด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 8 รูป (คน) และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1.ระดับความคิดเห็นของการส่งเสริมศักยภาพของพระสังฆาธิการ ในอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นต่อการส่งเสริมศักยภาพของพระสังฆาธิการ ในอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี โดยรวม

(N=212)

การส่งเสริมศักยภาพของพระสังฆาธิการใน อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการฝึกอบรม	4.35	0.559	มาก
2. ด้านการศึกษา	4.40	0.317	มาก
3. ด้านการพัฒนา	4.38	0.301	มาก
ภาพรวม	4.38	0.368	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า พระสงฆ์ในเขตอำเภอพระพุทธบาท มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมศักยภาพของพระสังฆาธิการ ในอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.38$, S.D.=0.368) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกคือ ด้านการพัฒนา ด้านการศึกษา ด้านการฝึกอบรม ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการส่งเสริมศักยภาพของพระสังฆาธิการ ใน
อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 สรุปผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการส่งเสริมศักยภาพของพระสังฆาธิการ ใน
อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	F	Sig	ผลการตรวจสอบ	
			ยอมรับ	ปฏิเสธ
อายุ	0.609	0.610		✓
พรรษา	0.091	0.965		✓
การศึกษา	0.297	0.827		✓
บาลี	2.133	0.097		✓
นักธรรม	0.785	0.503		✓

จากตารางที่ 2 จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการส่งเสริม
ศักยภาพของพระสังฆาธิการ ในอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี โดยรวม ทั้งด้านอายุ พรรษา
การศึกษา บาลี นักธรรม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมุติฐานการวิจัย

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมศักยภาพของพระสังฆา
ธิการในอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี

ตารางที่ 3 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมศักยภาพของพระสังฆาธิการในอำเภอ
พระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ด้านการฝึกอบรม มีดังนี้

การส่งเสริมศักยภาพ พระสังฆาธิการ	ปัญหาและอุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
ด้านการฝึกอบรม	ขาดการประเมินผลที่ ขาดวิทยากรที่ เป็นผู้เชี่ยวชาญ การจัดอบรมมี ระยเวลาน้อยมากจึงทำให้ไม่เกิด ประสิทธิผล	ควรมีการวัดและประเมินทั้งในเชิง ปริมาณและเชิงคุณภาพ ควรใช้บุคคลที่ มีความเชี่ยวชาญสูงหรือเป็นบุคคลที่มี ประสบการณ์สูงมาเป็นวิทยากร
ด้านการศึกษา	ขาดงบประมาณสนับสนุน การส่งเสริม การศึกษาแก่พระภิกษุและสามเณรใน ปัจจุบันเป็นการดำเนินการตาม นโยบายหน่วยเหนือ	ควรควรสนับสนุนทุนการศึกษาแก่ พระภิกษุและสามเณร ควรสนับสนุน การศึกษาโดยพิจารณาตามความ ต้องการของศาสนบุคคล
ด้านการพัฒนา	ขาดแผนพัฒนาศาสนบุคคลทั้งใน ระยะสั้นซึ่งเป็นแผนในลักษณะที่ เรียกว่าแผนปฏิบัติการประจำปี และ ไม่มีแผนระยะยาวในลักษณะกลยุทธ์ ขาดงบประมาณในการพัฒนาศาสน บุคคล	ควรจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรทั้งใน ระยะสั้น ระยะกลางและระยะยาว ควร จัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนา ศักยภาพศาสนบุคคล

ตารางที่ 3 พบว่าพระสงฆ์ที่ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมศักยภาพของพระสงฆ์ในการในอำเภอพระพุทบาท จังหวัดสระบุรี ตามข้อเสนอแนะดังนี้

ด้านการฝึกอบรม คือ คณะสงฆ์ ควรมีแผนการดำเนินการในการเผยแพร่ให้กับญาติโยมให้มีการรับรู้และรับทราบการฝึกอบรม ควรเน้นความรู้ในการเข้าใจในหน้าที่ของความเป็นสมณะโดยมีการเสริมความรู้ความเข้าใจในหน้าที่ของตนเองอย่างชัดเจนในการฝึกอบรมควรจัดการฝึกอบรมตามแนวทางศาสนาและพื้นฐานวัฒนธรรมของไทย ให้เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองที่มีต่อชุมชนสิ่งที่ได้จากการฝึกอบรมในแต่ละครั้ง อาจเป็นผลลัพธ์ตามความมุ่งหมายของโครงการนั้น ๆ และประการสำคัญที่ควรมีคือมีการฝึกอบรมเป็นระยะ คือ เพื่อเป็นการบำรุงขวัญและกำลังใจกับผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมนั้น

ด้านการศึกษา คือ คณะสงฆ์ต้องเตรียมศาสนบุคคลให้มีความสามารถ รองรับความต้องการของสังคม ทั้งในปัจจุบันและอนาคตพระสงฆ์ควรต้องระดมทุนจากผู้มีจิตศรัทธา เพราะงบประมาณจากฝ่ายคณะสงฆ์คงมีไม่เพียงพอการศึกษาที่พึงประสงค์ ต้องผลิตบุคลากรที่ดีมีความเข้าใจวัฒนธรรมไทยอย่างแท้จริงสิ่งที่ต้องทำโดยเร่งด่วนก่อนที่จะส่งเสริมการศึกษาพระสงฆ์คือการสำรวจความต้องการ รวมถึงความสามารถในการดำเนินการในการปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่การจัดทำแผนงานอย่างเป็นรูปธรรม

ด้านการพัฒนา คือ คณะสงฆ์ต้องมีการพัฒนาที่ยั่งยืนพระสงฆ์ควรส่งเสริมให้บุคลากรสงฆ์เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในงานคณะสงฆ์การพัฒนา ต้องพัฒนาให้ได้ผลลัพธ์เป็นศาสนทายาทที่มีคุณภาพ คือสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีทางความประพฤติแก่ประชาชนได้อย่างแท้จริงการพัฒนาต้องมีการปรับปรุงแบบการดำเนินการโดยเปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัยให้เป็นปัจจุบัน เพื่อทันต่อโลกและทันต่อเหตุการณ์ในปัจจุบัน ศาสนบุคคลทุกรูปต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาตนเองก่อนเป็นอันดับแรก และฝ่ายคณะสงฆ์จะต้องให้การส่งเสริมหรือสนับสนุนให้ศาสนบุคคลที่ได้รับการพัฒนาแล้ว มีโอกาสทำงานพิสูจน์ตนเอง

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมศักยภาพของพระสงฆ์ในการในอำเภอพระพุทบาท จังหวัดสระบุรี” โดยรวมทั้ง 3 ด้าน สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของ การส่งเสริมศักยภาพของพระสงฆ์ในการในอำเภอพระพุทบาท จังหวัดสระบุรี

ด้านภาพรวม พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมศักยภาพของพระสงฆ์ในการในอำเภอพระพุทบาท จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมทั้ง 3 ด้าน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก

ด้านฝึกอบรม พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมศักยภาพของพระสงฆ์ในการในอำเภอพระพุทบาท อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาศุภกิจ สุภกิจโจ (2554) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขา: กรณีศึกษาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอพล

จังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขา ต้อง เพิ่มรูปแบบการพัฒนาให้ชัดเจน เพื่อให้มีลำดับขั้นตอนการพัฒนาที่สมบูรณ์แบบตามหลักการพัฒนา ยุคใหม่ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ได้ตั้งเอาไว้ ตามหลักของ ศีล สมาธิ และปัญญา ก็คือการพัฒนาในด้านร่างกาย ในด้านจิตใจ และในด้านปัญญา ซึ่งประยุกต์ใช้กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขา ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอพล จังหวัดขอนแก่นให้ดียิ่งขึ้น

ด้านการศึกษา พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมศักยภาพของพระสงฆ์ในการด้านการศึกษาอยู่ในระดับมาก มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เนื่องจากศาสตร์ ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เปิดเป็นหลักสูตรให้ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยทั่วไป ดังนั้นปัจจัยส่วนบุคคลด้านการศึกษาสายสามัญ จึงทำให้เกิดความเห็นที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาประยงค์ โสมสารี (2556) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลัก ไตรสิกขาของเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา” ผลการวิจัยพบว่า ระดับการศึกษา มีผลให้การพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ด้านการพัฒนา พบว่า พระสงฆ์ มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมศักยภาพของพระสงฆ์ในการด้านพัฒนาอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ โอวาท สุธาวา (2554) ได้วิจัยเรื่อง “กระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ของเครือบีโพร บริษัท อเมริกัน อินเตอร์แนชชั่นแนลแอสซิวเร้นส์ จำกัด (เอไอเอ)” ผลการวิจัยพบว่าพนักงานมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของหน่วยงาน โดยมอบหมายให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งรับผิดชอบในการ ประเมินผลการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างชัดเจน และเปิดโอกาสให้พนักงานมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบอย่างเปิดเผย

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการส่งเสริมศักยภาพของพระสงฆ์ในการในอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี

ผลการทดสอบสมมติฐาน การส่งเสริมศักยภาพของพระสงฆ์ในการในอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษา วุฒิบาลี วุฒินักธรรม

สมมติฐานข้อที่ 1 พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมศักยภาพของพระสงฆ์ในการในอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ($\bar{X}=0.609$, S.D. = 0.610) จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าอายุของพระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน ไม่มีผลที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูปลัดสุศักดิ์ วิริยโร (2555) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักเบญจศีลและเบญจธรรม” ผลการวิจัยพบว่าพระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมศักยภาพไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานข้อที่ 2 พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ($\bar{X}=0.091$, S.D. = 0.965) จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า พรรษาของพระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน ไม่มีผลที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาศุภกิจ สุภกิจใจ (2554) ได้วิจัยเรื่อง “การ

พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขา: กรณีศึกษาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่าพระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมศักยภาพของพระสังฆาธิการไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

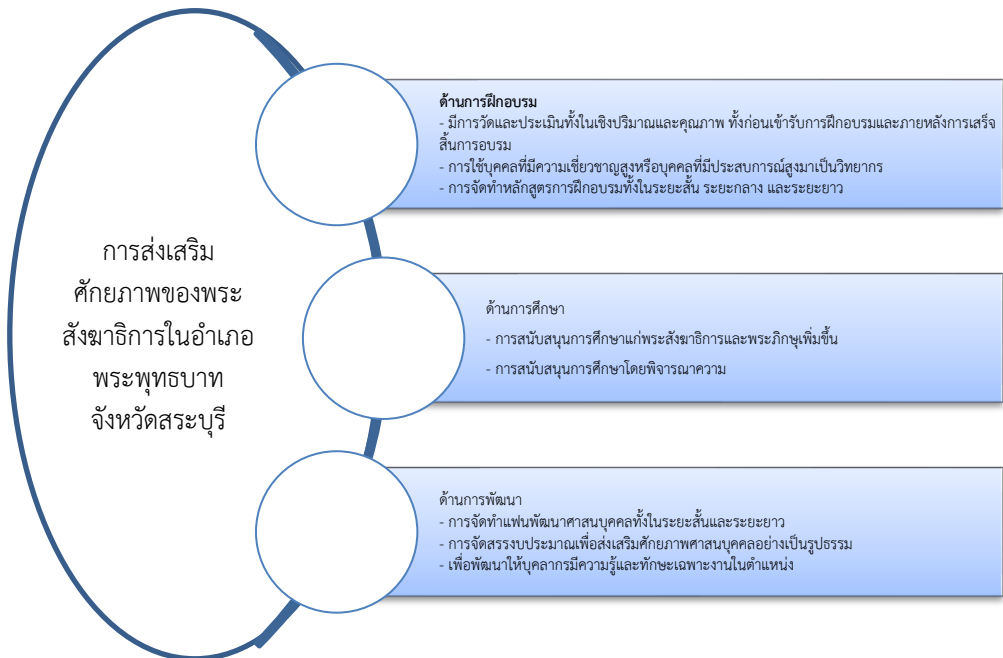
สมมติฐานข้อที่ 3 พระสงฆ์ที่มีการศึกษาต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ($\bar{X}=0.297$, S.D. = 0.827) จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า การศึกษาของพระสงฆ์ที่มีการศึกษาต่างกัน ไม่มีผลที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ที่สอดคล้องกับที่ พระมหาประยงค์ โฆสการี (2556) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลัก ไตรสิกขาของเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา” ผลการวิจัยพบว่าพระสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมศักยภาพของพระสังฆาธิการไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานข้อที่ 4 พระสงฆ์ที่มีการศึกษาบาลีต่างกัน โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ($\bar{X}=1.618$, S.D.= 0.185) จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า การศึกษาพระปริยัติธรรมของพระสงฆ์ที่มีการศึกษาพระปริยัติธรรมต่างกัน ไม่มีผลที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระหัตสนัย ปริบุญโญ (2555) ได้วิจัยเรื่อง “การในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสงขลา” ผลการวิจัยพบว่าพระสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาปริยัติธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมศักยภาพของพระสังฆาธิการไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานข้อที่ 5 พระสงฆ์ที่มีการศึกษานักธรรมต่างกัน โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ($\bar{X}=1.618$, S.D.= 0.185) จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าการศึกษานักธรรมของพระสงฆ์ที่มีการศึกษานักธรรมต่างกัน ไม่มีผลที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาประยงค์ โฆสการี (2556) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลัก ไตรสิกขาของเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา” ผลการวิจัยพบว่าพระสงฆ์ที่มีระดับการศึกษานักธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมศักยภาพของพระสังฆาธิการไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

องค์ความรู้

1. องค์ความรู้ที่ได้รับจากงานวิจัย ผู้วิจัยนำเสนอองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ดังนี้



ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้รับจากงานวิจัยแสดงให้เห็นแนวทางการส่งเสริมศักยภาพของพระสังฆาธิการในอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี

ด้านการฝึกอบรม ได้แก่ การวัดและประเมินทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ทั้งก่อนเข้ารับการอบรมและภายหลังจากการฝึกอบรมเสร็จสิ้นแล้ว การใช้บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญสูง หรือบุคคลที่มีประสบการณ์สูงมาเป็นวิทยากร การจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมและติดตามผลการฝึกอบรมเป็นระยะ

ด้านการศึกษา ได้แก่ การสนับสนุนทุนการศึกษาแก่พระสังฆาธิการและพระสงฆ์เพิ่มขึ้น และการสนับสนุนการศึกษาโดยพิจารณาตามความต้องการของศาสนบุคคล

ด้านการพัฒนา ได้แก่ การจัดทำแผนพัฒนาศาสนบุคคลทั้งในระยะสั้นและระยะยาว การจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาศาสนบุคคลอย่างเป็นรูปธรรม และพัฒนาให้บุคลากรมีความรู้และทักษะของงานในตำแหน่งหน้าที่

2. องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากงานวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “การส่งเสริมส่งเสริมศักยภาพของพระสังฆาธิการในอำเภอในพุทธบาท จังหวัดสระบุรี” ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงตามแผนภาพดังนี้



ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่สังเคราะห์จากงานวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากงานวิจัยแสดงให้เห็นแนวทางการส่งเสริมศักยภาพของพระสังฆาธิการในอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี

1. ด้านการฝึกอบรม ได้แก่ บุคลากรที่มีความรู้ในด้านต่าง ๆ ทันทต่อเหตุการณ์ ในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง จัดตารางฝึกอบรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับเวลาและเป็นไปเพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้
2. ด้านการศึกษา ได้แก่ จัดทางประมาณสนับสนุนแก่บุคลากรที่มีคุณสมบัติ และมีความต้องการด้านการศึกษา ส่งเสริมให้บุคลากรมีการศึกษาทั้งภาคปริยัติและภาคปฏิบัติ อย่างเป็นรูปธรรม
3. ด้านการพัฒนา ได้แก่ ส่งเสริมร่วมโครงการ วัด ประชา รัฐ สร้างสุข พัฒนาวัดเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตและพัฒนาวัดให้เป็นที่ยอมรับต่อศรัทธาของศาสนิกชน

ข้อเสนอแนะ

สรุปข้อเสนอแนะเรื่อง “การส่งเสริมศักยภาพของพระสังฆาธิการในอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี” ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) ในการส่งเสริมศักยภาพของพระสังฆาธิการ ควรจัดทำแผนงานและกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีการแบ่งหน้าที่ในการปฏิบัติงานว่าใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร
- 2) ควรมีการปฏิบัติตามขั้นตอนในแผนงานที่กำหนดไว้แล้ว เพื่อให้งานที่รับผิดชอบในหน้าที่มีผลต่อการปฏิบัติของผู้รับผิดชอบ
- 3) ควรมีการตรวจสอบขั้นตอนและประเมินผลการทำงานทุกครั้งหลังจากเสร็จการอบรมเพื่อประเมินหลักสูตรการอบรมการส่งเสริมศักยภาพพระสังฆาธิการ หากจุดบกพร่องและนำไปแก้ไขครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- 1) ควรมีการเตรียมการในการจัดฝึกอบรมให้เป็นระบบมากขึ้นควรมอบหมายการทำงานให้ชัดเจนขึ้น และเหมาะสมกับบุคลากรนั้น ๆ ตามลำดับ
- 2) ควรสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถในการจัด และควรปฏิบัติตามแผนงานที่วางไว้อย่างดี ตามลำดับ
- 3) ควรมีการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญโดยเฉพาะ และควรมีในการทดสอบความรู้เพื่อการพัฒนาศักยภาพพระสังฆาธิการ ในครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาการส่งเสริมศักยภาพของพระสังฆาธิการ ในเขตปกครองอื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบผลการศึกษาว่าเป็นอย่างไร
- 2) ควรศึกษาความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมศักยภาพของพระสงฆ์ว่าปัจจัยใดส่งผลให้มีการตัดสินใจเข้าอบรมเพื่อส่งเสริมศักยภาพของพระสังฆาธิการและหน้าที่ที่รับผิดชอบ
- 3) ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพของพระสังฆาธิการในด้านต่าง ๆ ว่าขาดแคลนอะไร และควรสนับสนุน เพื่อส่งเสริมในด้านใด

เอกสารอ้างอิง

- ปรีชา ช้างขวัญยืน. (2540). *วรรณคดีการเมืองของพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ: สามีคศึกษาสน.
- พระครูปลัดสุทธักต วิริยโร. (2555). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักเบญจศีลและเบญจธรรม*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูโสภณปริยัติสุธี (ศรีบรรดร ภิธมโม). (2550). *ทฤษฎีรัฐศาสตร์ในพระไตรปิฎก*. พะเยา: กอบคำการพิมพ์.
- พระมหาประยงค์ โขสการี. (2556). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาศุภกิจ สุกกิจโจ. (2554). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขา: กรณีศึกษาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอฟล จังหวัดขอนแก่น*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระหสนัย ปรีบุญโณ. (2555). *บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดสงขลา*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ฤทธิชัย แกมนาม. ดร. (2539). *รัฐศาสตร์ตามแนวพุทธศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.
- โอวาท สุธาวา. (2554). *กระบวนการพัฒนาศูนย์ทรัพยากรมนุษย์ของเครือบีโพร บริษัท อเมริกันอินเตอร์เนชันแนลแอลกอฮอล์ จำกัด (เอไอเอ)*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต) สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.